

Eyr

– portrett av et tidsskrift

Magne Nylenna og Øivind Larsen
Eyr – portrett av et tidsskrift
Michael, 2015; 12: Supplement 17.
 222 s, tab, ill.
 Pris: gratis for medlemmer av *Michael*
 ISBN 978-82-92871-89-8

Det ble ikke lesing av krim denne sommeren heller. I stedet leste jeg en bok som har ligget på nattbordet en stund. Det ble en spennende reise for meg, mer spennende enn jeg trodde før jeg begynte å lese. Allerede innledningsvis stiller forfatterne Magne Nylenna og Øivind Larsen et interessant spørsmål: Bidro det første, norske tidsskriftet *Eyr* både til å skape en nasjonal, norsk medisin og til å utforme en spesifikt norsk legerolle? Dette spørsmålet blir besvart på bokens siste side, men først tilbyr forfatterne oss noen smakebiter av europeisk historie, norsk historie og selvsagt medisinsk historie:

Fra de første tidsskriftene ble etablert på 1600-tallet har de vært viktige for medisinsk kunnskapsformidling, men mange av tidsskriftene hadde kort levetid og forsvant med sine redaktører. *Eyr* ble etablert så tidlig som i 1826, noe som beskrives som bemerkelsesverdig. At et norskspråklig tidsskrift så dagens lys allerede den gang var imponerende fordi Norge var en ung nasjon med et ferskt medisinsk fakultet og kun 120 leger. Helsetjenesten var dårlig utbygget da professorene Michael Skjeldrup (1769–1852) og Frederik Holst (1791–1871) lanserte *Eyr, et medicinsk tidsskrift*. Valget av navnet *Eyr*, etter den norrøne gudinnen for legeskunsten, beskrives som originalt. Lite kan dokumenteres om hvem som tok initiativet til tidsskriftet, og vi vet heller ikke mye om hvordan tidsskriftet ble dannet og drevet, men tidsskriftet sprang ut fra den legeguppen som i 1826 dannet det medisinske leseselskapet i Christiania – forløperen til Det norske medisinske selskab. Redaktørene hovedutfordringer var å rekruttere abonnenter og innhente faglige bidrag – problemstillinger som dagens

Utposten-redaksjon kjenner seg godt igjen i. Etter 11 årganger på 12 år og 43 hefter opphørte tidsskriftet i 1838.

I boken viser Nylenna og Larsen eksempler fra de ulike årgangene – dette er meget spennende lesning. Allerede i første bind kan man finne *Eyrs* første samfunnsmedisinske bidrag; en artikkel om evaluering av helsetjenesten. Artikkelen formidler en diskusjon om kvalitetsvurderinger av legearbeid og problematisering av utfallsmål. Mange kliniske emner omtales; inngrodde negler, behandling av stamming, lepra, behandling av «vandskræk», og ikke minst kolera – et emne som etter hvert fikk stor plass i tidsskriftet. Det ser også ut til å ha foregått en debatt allerede i 1831 om utenlandske leger i Norge. Interessen for det kuriøse er også tilstede og det er flere beskrivelser av ulike «mishandlinger». Forfatterne har i tabells form listet opp en rekke kasuistikker som ble publisert i tidsskriftet. Også dette er spennende lesning sett med dagens øyne.

Boken er rikt illustrert og både tekst og bilder levendegjør en medisinsk historie i alle fall jeg kjente jeg ikke var familiær med. Utover i boken ble jeg nysgjerrig på hva Nylenna og Larsen ville svare på det innledende spørsmålet de hadde stilt, selv om teksten i boken vel egentlig ga meg svaret etter hvert som jeg leste. Forfatterens konklusjon var at de mente å få bekreftet antagelsen om at *Eyr* hadde en sentral posisjon som oppdaterende lesestoff for norske leger og for andre som måtte interessere seg for aktuelle medisinske spørsmål. *Eyr* hadde stor bredde og en klar samfunnsprofil, skriver de to, og de faglige diskusjonene som både ble referert og av

og til ført i *Eyr* bidro til å utvikle denne vitenskapen videre med konsekvenser for praktisk medisin. Konklusjonen er derfor at *Eyr* bidro til å utforme en nasjonal medisinsk verden der hensynet til samfunnet var til lagt stor vekt.

Dette er en lettlest og tankevekkende bok på rundt 200 sider som gir et innblikk i tidsskriftenes plass i medisinsk utvikling. Den kan leses fra perm til perm eller man kan lese små biter av gangen. Særlig spennende syns jeg eksemplene fra de ulike årgangene er. Flere temaer er velkjente også fra dagens diskusjon. Les selv!